

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 11. novembar 2010.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 11. novembra 2010.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO DVADESET DRUGOM, DVADESET ČETVRTOM I DVADESET
ŠESTOM ZAHTJEVU OPTUŽENOG U VEZI S KRŠENJEM
OBJELODANJIVANJA**

Tužilaštvo:

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi:

g. Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti:

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Dvadeset drugom zahtjevu da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i da se odrede mjere za njegovo otklanjanje", koji je optuženi podnio 7. oktobra 2010. godine na javnoj osnovi, s povjerljivim dodatkom (dalje u tekstu: Dvadeset drugi zahtjev), po "Dvadeset četvrtom zahtjevu da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i da se odrede mjere za njegovo otklanjanje", koji je optuženi podnio 13. oktobra 2010. na javnoj osnovi (dalje u tekstu: Dvadeset četvrti zahtjev), i "Dvadeset šestom zahtjevu da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i da se odrede mjere za njegovo otklanjanje", koji je optuženi podnio 28. oktobra 2010. na javnoj osnovi (dalje u tekstu, zajedno: Zahtjevi), i ovim donosi svoju odluku po njima.¹

I. Kontekst i argumenti

1. Optuženi u Zahtjevima ponovno tvrdi da je tužilaštvo prekršilo svoje obaveze objelodanjivanja predviđene pravilima 66(A) i 68 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik). Svaki od tih zahtjeva biće zasebno rješavan dalje u tekstu. Prije nego što otpočne diskusiju o Zahtjevima, Vijeće napominje da je prethodno naložilo tužilaštvu da do 1. oktobra 2010. godine okonča sve pretrage i objelodanjivanje materijala koji podliježe pravilu 66(A)(ii)² i da je tužilaštvo 1. oktobra 2010. godine izjavilo da je okončalo primjenu dodatnih mjera, određenih kako bi se identifikovao preostali materijal koji podliježe pravilu 66(A)(ii) i osiguralo njegovo objelodanjivanje u skladu s nalogom Vijeća, osim četiri dokumenta čije je objelodanjivanje odgođeno do dobijanja saglasnosti njegovog davaoca na osnovu pravila 70.³

¹ Optuženi je 12. oktobra 2010. godine podnio Dvadeset treći zahtjev da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i da se odrede mjere za njegovo otklanjanje (dalje u tekstu: Dvadeset treći zahtjev), a 18. oktobra 2010. godine Dvadeset peti zahtjev da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i da se odrede mjere za njegovo otklanjanje (dalje u tekstu: Dvadeset peti zahtjev). On je Dvadeset treći zahtjev povukao 27. oktobra 2010., a 25. zahtjev 29. oktobra 2010. godine, u svjetlu odgovora tužilaštva na te zahtjeve.

² Odluka po devetom i desetom zahtjevu optuženog da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i da se odrede mjere za njegovo otklanjanje, 26. avgust 2010. godine, par. 23 (dalje u tekstu: Odluka po devetom i desetom zahtjevu).

³ Obavještenje tužilaštva o postupanju po odluci Pretresnog vijeća u vezi s objelodanjivanjem na osnovu pravila 66(A)(ii), 1. oktobar 2010. godine (dalje u tekstu: Obavještenje o postupanju).

A. Dvadeset drugi zahtjev

2. U Dvadeset drugom zahtjevu optuženi navodi da je tužilaštvo 6. oktobra 2010. godine objelodanilo dvije izjave svjedoka vezane za Everta Alberta Ravea (dalje u tekstu: Materijal vezan za Ravea), čime je prekoračilo rok za objelodanjivanje sveg materijala koji podliježe pravilu 66(A)(ii) koji je pretpretresni sudija odredio za 7. maj 2009. godine.⁴ Optuženi tvrdi da je tim zakasnjelim objelodanjivanjem prekoračen i rok koji je Vijeće odredilo za 1. oktobar 2010. godine, do kada mu je tužilaštvo trebalo objelodaniti sav preostali materijal u svom posjedu.⁵

3. Optuženi tvrdi da to što je tužilaštvo prije objelodanjivanja Materijala vezanog za Ravea moralo pribaviti saglasnost relevantnog davaoca na osnovu pravila 70 ne opravdava kašnjenje u objelodanjivanju.⁶ U prilog toj tvrdnji on napominje da Materijal vezan za Ravea potiče još iz 1995. godine, da se već dugo nalazi u posjedu tužilaštva i da je “zahtjev za saglasnost za objelodanjivanje izjava mogao i trebao biti podnesen dosta prije isteka roka određenog za 1. oktobar 2010. godine”.⁷ Uz to, optuženi tvrdi da Materijal vezan za Ravea nije trebalo pribaviti u skladu s odredbama pravila 70(B), jer se to pravilo primjenjuje na materijal “koji se koristi isključivo u svrhu dobijanja novih dokaza” i da Materijal vezan za Ravea ne spada u tu kategoriju, budući da je Rave bio očevidac događaja u Srebrenici na koje se odnosi Optužnica.⁸

4. Optuženi stoga traži od Vijeća da konstatuje da je tužilaštvo prekršilo pravilo 66(A)(ii) jer Materijal vezan za Ravea nije objelodanilo prije 7. maja 2009. godine.⁹ Pored toga, s obzirom na to da nema nikakvog opravdanja za to što tužilaštvo nije objelodanilo Materijal vezan za Ravea čak ni do roka određenog za 1. oktobar 2010. godine, optuženi traži da Vijeće izuzme Raveov iskaz iz suđenja.¹⁰

⁴ Dvadeset drugi zahtjev, par. 1-2. Kopije ta dva dokumenta priložene su kao povjerljivi Dodatak B uz Dvadeset drugi zahtjev. Ta dva dokumenta su izvještaji nizozemskog Ministarstva odbrane o istrazi vezanoj za Srebrenicu.

⁵ Dvadeset drugi zahtjev, par. 13. Upućuje se na Odluku po devetom i desetom zahtjevu.

⁶ Dvadeset drugi zahtjev, par. 14.

⁷ Dvadeset drugi zahtjev, par. 14.

⁸ Dvadeset drugi zahtjev, par. 15.

⁹ Dvadeset drugi zahtjev, par. 16.

¹⁰ Dvadeset drugi zahtjev, par. 16.

5. Dana 21. oktobra 2010. godine, tužilaštvo je podnijelo “Odgovor tužilaštva na Karadžićev dvadeset drugi zahtjev da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i da se odrede mjere za njegovo otklanjanje” (dalje u tekstu: Odgovor na dvadeset drugi zahtjev). Ono tvrdi da je Materijal vezan za Ravea štaviše identifikovalo primijenivši dodatne mjere u skladu s nalogom Vijeća i da on nije prethodno identifikovan i objelodanjen jer ga je ono greškom previdjelo.¹¹

6. Tužilaštvo konstatuje da se u njegovom Obavještenju o postupanju spominju četiri dokumenta, u koje spada i Materijal vezan za Ravea, koji nisu mogli biti objelodanjeni prije pribavljanja saglasnosti u skladu s pravilom 70.¹² Ono je zatražilo saglasnost za objelodanjivanje Materijala vezanog za Ravea 30. septembra 2010., dobilo ga 4. oktobra 2010. i objelodanilo taj materijal optuženom 6. oktobra 2010. godine.¹³ Pored toga, tužilaštvo tvrdi da optuženi pogrešno tvrdi da Materijal vezan za Ravea nije trebalo pribavljati na osnovu pravila 70(B).¹⁴ U prilog tog tvrdnji tužilaštvo iznosi argument da Vijeće, prilikom odlučivanja o primjeni pravila 70(B), mora ustanoviti samo da li su dotične informacije dostavljene na povjerljivoj osnovi.¹⁵

7. Tužilaštvo takođe tvrdi da optuženi nije pokazao štetu prouzrokovanu zakasnjelim objelodanjivanjem Materijala vezanog za Ravea i da uslijed toga Vijeće ne treba da odredi pravni lijek.¹⁶ U prilog toj tvrdnji tužilaštvo iznosi argument da će optuženi imati dovoljno vremena da razmotri taj dodatni materijal s obzirom na to da on “nije dugačak” i da je svjedok otprilike naveden kao 201. na aktuelnom redosljedu pozivanja svjedoka.¹⁷ Naposljetku, tužilaštvo tvrdi da zahtjev za izuzimanje iskaza svjedoka treba odbaciti kao preuranjen.¹⁸

¹¹ Odgovor na dvadeset drugi zahtjev, par. 2.

¹² Odgovor na dvadeset drugi zahtjev, par. 2.

¹³ Odgovor na dvadeset drugi zahtjev, par. 2.

¹⁴ Odgovor na dvadeset drugi zahtjev, par. 4.

¹⁵ Odgovor na dvadeset drugi zahtjev, par. 4, gdje se, između ostalog, poziva na predmet *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-AR 108bis i AR.73.3, Javna verzija poverljive Odluke o tumačenju i primeni pravila 70 Pravilnika, 23. oktobar 2002. godine, par. 29 (dalje u tekstu: Odluka u vezi s tumačenjem pravila 70).

¹⁶ Odgovor na dvadeset drugi zahtjev, par. 1, 3.

¹⁷ Odgovor na dvadeset drugi zahtjev, par. 4.

¹⁸ Odgovor na dvadeset drugi zahtjev, par. 5.

B. Dvadeset četvrti zahtjev

8. U Dvadeset četvrtom zahtjevu optuženi navodi da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68 Pravilnika jer nije “što je prije moguće” objelodanilo memorandum od 5. marta 1992. godine, čiji je autor Cyrus Vance, u kojem stoji da je, na sastanku tog dana, optuženi porekao bilo kakvu umiješanost u podizanje barikada u Sarajevu do kojeg je tad došlo (dalje u tekstu: Vanceov memorandum).¹⁹ Optuženi tvrdi da mu je, uslijed zakasnjelog objelodanjivanja Vanceovog memoranduma 8. oktobra 2010. godine, bilo onemogućeno da taj dokument koristi tokom unakrsnog ispitivanja Herberta Okuna i Colma Doylea, koji su svjedočili o istom tom sastanku i koji nisu izjavili da je on porekao odgovornost za podizanje barikada.²⁰

9. Pozivajući se na “Objedinjeni odgovor tužilaštva na Karadžićev osamnaesti i devetnaesti zahtjev da se utvrdi kršenje objelodanjivanja”, podnesen 11. oktobra 2010. godine, optuženi tvrdi da je tužilaštvo pokazalo “opasno i pogrešno poimanje objelodanjivanja i pravičnog suđenja” jer je sugeriralo da nije prekršilo svoje obaveze objelodanjivanja prema pravilu 68, pošto su neophodne pretrage odgođene zbog konkretnih zahtjeva za objelodanjivanje materijala koje je on podnio u skladu s pravilom 66(B).²¹

10. On takođe iznosi argument da je “neoprostivo” to što je tužilaštvo tek poslije svjedočenja Herberta Okuna i Colma Doylea pretražilo i objelodanilo oslobađajući materijal vezan za barikade i sastanak od 5. maja 1992. godine, s obzirom na to da je “godinama” znalo da će izvesti dokaze o barikadama i sastanku od 5. marta 1992. godine, kao i da je bar od maja 2009. godine znalo da će Herbert Okun i Colm Doyle svjedočiti o tim pitanjima.²²

11. Optuženi traži da Vijeće konstatuje da je tužilaštvo prekršilo pravilo 68 jer taj materijal nije objelodanilo čim je to postalo moguće i da naloži tužilaštvu da “sve objelodanjivanje na osnovu pravila 68 okonča do 17. decembra 2010. godine, osim kad je riječ o materijalu koji se ne može identifikovati ni uz primjenu dužne revnosti”.²³ Pored toga, optuženi traži da se memorandum koji se spominje u Dvadeset četvrtom zahtjevu prihvati bez posredstva

¹⁹ Dvadeset četvrti zahtjev, par. 1. Kopija tog memoranduma priložena je u Dodatku A Dvadeset četvrtom zahtjevu.

²⁰ Dvadeset četvrti zahtjev, par. 3-9. Optuženi takođe napominje da je taj dokument mogao upotrijebiti kako bi pokazao da Okun “u svom dnevniku nije vjerno zabilježio to poricanje”.

²¹ Dvadeset četvrti zahtjev, par. 11-12.

²² Dvadeset četvrti zahtjev, par. 13.

²³ Dvadeset četvrti zahtjev, par. 17.

svjedoka i traži prekid suđenja u trajanju od tri mjeseca kako bi “pregledao i obradio kasno objelodanjeni materijal, kako na osnovu pravila 66(A)(ii), tako i na osnovu pravila 68”.²⁴

12. Dana 26. oktobra 2010. godine tužilaštvo je podnijelo “Objedinjeni odgovor tužilaštva na Karadžićev dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev da se utvrdi kršenje objelodanjivanja” (dalje u tekstu: Odgovor na dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev). Tužilaštvo tvrdi da je Vanceov memorandum objelodanjen optuženom čim je to postalo moguće i da, prema tome, s tim u vezi nije prekršeno pravilo 68.²⁵ Ono karakterizira Vanceov memorandum kao dokument na osnovu pravila 70, ali ne navodi nikakve pojedinosti o tome kad je tražena i dobijena saglasnost u vezi s njim.²⁶ Tužilaštvo dalje tvrdi da u vezi s Vanceovim memorandumom nije prekršena obaveza objelodanjivanja jer je njegovo aktivno pretraživanje “ogromnih zbirki dokaznog materijala” radi identifikovanja materijala koji podliježe pravilu 68 “Karadžić često prekidao svojim složenim i opsežnim, a često i hitnim zahtjevima na osnovu pravila 68(B) vezanim za izuzetno širok spektar pitanja”.²⁷

13. Tužilaštvo takođe osporava tvrdnju optuženog da Vanceov materijal predstavlja materijal koji podliježe pravilu 68 kad je riječ o iskazima Okuna i Doylea.²⁸ Ono tvrdi da, pošto je optuženi prisustvovao sastanku o kojem se govori u Vanceovom memorandumu, nije bilo ničeg što bi ga spriječilo da tokom unakrsnog ispitivanja oba svjedoka “porekne umiješanost” u podizanje barikada, ali da to nije učinio.²⁹ Tužilaštvo dalje tvrdi da tvrdnja optuženog da nije bio umiješan u podizanje barikada početkom marta 1992. godine ne podriva nezavisne dokaze koji ukazuju na to da su te barikade mogle biti uklonjene samo po njegovom naređenju.³⁰

14. Tužilaštvo takođe tvrdi da optuženi nije pokazao da mu je nanesena šteta kad je riječ o objelodanjivanju Vanceovog memoranduma i da taj njegov propust govori u prilog tome da Vijeće odbije izricanje pravnog lijeka i poništava svaku tvrdnju o kršenja prava na pravično suđenje.³¹ Kao odgovor na zahtjev optuženog da se Vanceov memorandum prihvati bez

²⁴ Dvadeset četvrti zahtjev, par. 18-19.

²⁵ Odgovor na dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev, par. 4.

²⁶ Odgovor na dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev, par. 4.

²⁷ Odgovor na dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev, par. 4.

²⁸ Odgovor na dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev, par. 5-6.

²⁹ Odgovor na dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev, par. 5-6.

³⁰ Odgovor na dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev, par. 6.

³¹ Odgovor na dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev, par. 7.

posredstva svjedoka, tužilaštvo tvrdi da se pitanja o kojima se u njemu govori mogu “predočiti drugim svjedocima” i da sam dokument može tom prilikom biti podnesen kao dokazni predmet.³²

15. U prilog svojoj tvrdnji da treba odbiti zahtjev optuženog za određivanje takvog roka tužilaštvo se poziva na to da je njegova obaveza objelodanjivanja prema pravilu 68 trajna i na odluku Vijeća da bi “[s]amo iz ovog razloga bilo protivno praksi Međunarodnog suda, i nemoguće, da se tužilaštvu nametne rok za ispunjavanje obaveze objelodanjivanja oslobođajućeg materijala”.³³ Ono takođe tvrdi da optuženi nije potkrijepio svoju tvrdnju da to što je Vanceov memorandum u oktobru objelodanjen na osnovu pravila 68 opravdava prekid suđenja.³⁴

16. U Dvadeset šestom zahtjevu optuženi tvrdi da je prekršeno pravilo 68 Pravilnika tako što je tužilaštvo 13. i 22. oktobra 2010. godine objelodanilo dokumente na 14.267 stranica (dalje u tekstu: Dodatni materijal).³⁵ Taj Dodatni materijal, po svemu sudeći, potiče iz istog izvora kao i dokumenti objelodanjeni optuženom 31. avgusta 2010. godine. Izvor je *hard drive* računara koji je Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije (dalje u tekstu: MUP) zaplijenilo kod Dragomira Pećanca 2. decembra 2009. godine, o čemu je Vijeće govorilo u Odluci po Sedamnaestom zahtjevu optuženog da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i da se odrede mjere za njegovo otklanjanje od 10. septembra 2010. godine (dalje u tekstu: Odluka po sedamnaestom zahtjevu). Optuženi tvrdi da odgađanje od sedam i po mjeseci, od 9. marta 2010. godine, kada je tužilaštvo primilo Dodatni materijal, do oktobra 2010. godine, kad ga je objelodanilo, pokazuje da je tužilaštvo prekršilo svoju obavezu iz pravila 68 da se postara da takav materijal bude objelodanjen što je prije moguće.³⁶

³² Odgovor na dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev, par. 7.

³³ Odgovor na dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev, par. 8, gdje se poziva na Odluku po zahtjevu optuženog da se odrede rokovi za objelodanjivanje, 1. oktobar 2009. godine, par. 19 (dalje u tekstu: Odluka o rokovima za objelodanjivanje).

³⁴ Odgovor na dvadeset treći i dvadeset četvrti zahtjev, par. 9. Tužilaštvo takođe ponavlja svoju tvrdnju da prethodno objelodanjeni materijal koji podliježe pravilu 66(A)(ii) bio ograničenog obima, da je dostavljen dosta prije svjedočenja relevantnog svjedoka i da stoga nije bilo osnova za odgađanje suđenja u trajanju od tri mjeseca.

³⁵ Dvadeset šesti zahtjev, par. 1.

³⁶ Dvadeset šesti zahtjev, par. 4, 6.

17. Nakon što je djelimično pregledao dio objelodanjenog Dodatnog materijala, optuženi ukazuje na četiri primjera dokumenata za koje tvrdi da su potencijalno oslobađajući.³⁷ On takođe tvrdi da je, s obzirom na to da ih je objelodanilo na osnovu pravila 68, tužilaštvo takođe potvrdilo “mogućnost da su oni oslobađajuće prirode”.³⁸ On se poziva na jednu raniju odluku Vijeća o prekidu suđenja u trajanju od pet radnih dana, bez obzira na to da li je prekršeno pravilo 68, kako bi njemu i njegovom timu omogućilo da pregledaju 5.740 stranica potencijalno oslobađajućeg materijala koji mu je objelodanjen u avgustu 2010. godine.³⁹ On to koristi kao osnovu za zahtjev da se suđenje odmah prekine na najmanje 24 radna dana kako bi mogao pregledati Dodatni materijal.⁴⁰ Uz to, on traži da se tužilaštvu naloži da ubuduće obavještava odbranu i Vijeće ukoliko i kad god dođe u posjed bilo kakve zbirke dokumenata koja bi mogla sadržati oslobađajući materijal.⁴¹

18. Dana 29. oktobra 2010. godine tužilaštvo je podnijelo “Odgovor tužilaštva na dvadeset šesti zahtjev da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i da se odrede mjere za njegovo otklanjanje” (dalje u tekstu: Odgovor na dvadeset šesti zahtjev). Ono tvrdi da je ispunilo svoje obaveze objelodanjivanja na osnovu pravila 68 po pitanju sveg materijala sadržanog na *hard drive*-u koji je zaplijenio MUP, dostavljenom Kancelariji MKSJ-a u Beogradu 9. marta 2010. godine (dalje u tekstu: Materijal s *hard drive*-a), u koji spada i Dodatni materijal.⁴² Tužilaštvo iznosi argument da zahtjev optuženog za odgađanje kako bi pregledao Dodatni materijal nije u interesu pravde zbog toga što su optuženom dostavljeni “sveobuhvatni i pretraživi indeksi tih dokumenata” i zbog toga što se većina njih odnosi na komponente ovog predmeta vezane za Srebrenicu i opštine.⁴³ Tužilaštvo potvrđuje da je jedan ograničeni broj dokumenata – između 350 i 400 – relevantan za komponentu predmeta vezanu za Sarajevo, ali navodi da se oni “mogu lako identifikovati i da su jasno opisani u indeksima, što će omogućiti optuženom i njegovom timu odbrane da svoj pregled usmjere na one dokumente

³⁷ Dvadeset šesti zahtjev, par. 7. Dokumenti na koje se poziva navodno utiču na kredibilitet svjedoka Bakira Nakaša, ukazuju na korištenje civilnih objekata u vojne svrhe, govore o krijumčarenju oružja u bezbjednu zonu Srebrenica i o velikom broju vojnika bosanske armije u Srebrenici i napadima na srpska sela izvođenim iz te enklave.

³⁸ Dvadeset šesti zahtjev, par. 8.

³⁹ Dvadeset šesti zahtjev, par. 10.

⁴⁰ Dvadeset šesti zahtjev, par. 10-11.

⁴¹ Dvadeset šesti zahtjev, par. 12.

⁴² Odgovor na dvadeset šesti zahtjev, par. 1.

⁴³ Odgovor na dvadeset šesti zahtjev, par. 2.

koji su relevantni za svjedočenje svjedoka koji treba da svjedoče”.⁴⁴ Na temelju toga, tužilaštvo tvrdi da nije u interesu pravde odobriti “vanrednu mjeru” u vidu odgode koju traži optuženi.⁴⁵

19. Tužilaštvo podsjeća da je već ranije objasnilo da su pregled i indeksiranje Materijala sa *hard drive*-a u toku, imajući u vidu ranije navedene tehničke poteškoće, i da će sav taj materijal biti objelodanjen u dva navrata.⁴⁶ Dodatni materijal je objelodanjen po okončanju tog procesa. Tužilaštvo upućuje na Odluku po sedamnaestom zahtjevu, u kojem je Vijeće konstatovalo da od 31. avgusta 2010. godine nije bilo kršenja pravila 68 kad je riječ o Materijalu s *hard drive*-a.⁴⁷ Ono tvrdi da je nakon tog datuma i dalje postupalo u dobroj vjeri i da je preduzelo “sve razumne i praktične korake kako bi obezbijedilo da materijal s *hard drive*-a bude pregledan, indeksiran i objelodanjen optuženom što je prije moguće”.⁴⁸ U prilog toj tvrdnji tužilaštvo pominje “znatne dodatne resurse” koje je utrošilo na taj postupak i korake koje je preduzelo kako bi obezbijedilo da Dodatni materijal u vrijeme konačnog objelodanjivanja bude u cijelosti indeksiran, i tako pomoglo optuženom i njegovom timu odbrane.⁴⁹

II. Mjerodavno pravo

20. Pravilo 66(A)(ii) Pravilnika predviđa da tužilaštvo (u roku koji odredi Vijeće ili pretpretresni sudija) odbrani objelodani “kopije izjava svih svjedoka koje tužilac namjerava da pozove da svjedoče na suđenju i kopije svih transkripata i pismenih izjava uzetih u skladu s pravilom 92*bis*, 92*ter* i 92*quater*”. Rok za objelodanjivanje sveg materijala koji spada pod pravilo 66(A)(ii) u ovom predmetu bio je 7. maj 2009. godine.⁵⁰

21. Pravilo 68 nameće tužilaštvu trajnu obavezu da “ odbrani objelodani[...] sve materijale koji po njegovim stvarnim saznanjima mogu upućivati na nevinost, odnosno ublažiti krivicu

⁴⁴ Odgovor na dvadeset šesti zahtjev, par. 3.

⁴⁵ Odgovor na dvadeset šesti zahtjev, par.3, 13-14.

⁴⁶ Odgovor na dvadeset šesti zahtjev, par. 6.

⁴⁷ Odgovor na dvadeset šesti zahtjev, par. 11.

⁴⁸ Odgovor na dvadeset šesti zahtjev, par. 12.

⁴⁹ Odgovor na dvadeset šesti zahtjev, par. 12.

⁵⁰ Nalog poslije statusne konferencije s priloženim planom rada, 6. april 2009. godine, par. 7.

optuženog ili uticati na vjerodostojnost dokaza optužbe”.⁵¹ Da bi se utvrdilo da je tužilaštvo prekršilo tu obavezu, odbrana mora “iznijeti *prima facie* dokaze o mogućem ekskulpatornom ili ublažujućem karakteru” dotičnog materijala.⁵² Vijeće je već iznijelo dosadašnju praksu Žalbenog vijeća u vezi s opsegom i primjenom obaveze da “što je prije moguće” objelodani oslobađajući materijal prema pravilu 68.⁵³ Tu diskusiju nećemo ovde ponavljati.

22. Pravilo 70(B) predviđa da tužilaštvo, ukoliko posjeduje informaciju koja mu je data “u povjerenju i koja je korištena samo za dobijanje novih dokaza, tu početnu informaciju i njeno porijeklo tužilac neće objelodaniti bez pristanka osobe ili tijela koje je pružilo početnu informaciju [...]”. Žalbeno vijeće je potvrdilo da je Vijeće ovlašteno da ocjeni da li je informacija dostavljena u skladu s pravilom 70(B), ali “takvo ispitivanje može biti samo ograničeno: ono ne sme da ide dalje od utvrđivanja da li su informacije zaista bile dane na poverljivoj osnovi [...]”.⁵⁴

23. Pravilo 68*bis* predviđa da pretresno vijeće može, *proprio motu* ili na zahtjev neke od strana u postupku, donijeti odluku o sankcijama koje će izreći strani koja ne ispoštuje svoje obaveze objelodanjivanja propisane Pravilnikom. Pri određivanju (eventualnog) primjerenog pravnog sredstva vijeće mora da prouči da li je tim kršenjem obaveza objelodanjivanja nanesena šteta optuženom.⁵⁵

24. Naposljetku, što se tiče pravnog sredstva koje je optuženi tražio u Dvadeset četvrtom zahtjevu, Vijeće takođe podsjeća da pravilo 89(C) Pravilnika predviđa da “[v]ijeće može prihvatiti bilo koji relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrijednost”, što omogućava direktno prihvatanje dokaza bez potrebe da bude ponuđen posredstvom svjedoka.⁵⁶ Nakon što budu zadovoljeni uslovi iz pravila 89(C), Vijeće ima diskreciono ovlaštenje za

⁵¹ Odluka o rokovima za objelodanjivanje, par. 19, gdje se upućuje na *Tužilac protiv Blaškića*, predmet br. IT-95-14-A, Presuda, 29. jula 2004. godine, par. 267 (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*).

⁵² *Tužilac protiv Kordića i Čerkeza*, predmet. br. IT-95-14/2-A, Presuda, 17. decembar 2004. godine, par. 179 (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*).

⁵³ Odluka po sedamnaestom zahtjevu optuženog da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i da se odrede mjere za njegovo otklanjanje, 29. septembar 2010. godine, par. 14-17.

⁵⁴ Odluka u vezi s tumačenjem pravila 70, par. 29.

⁵⁵ Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 179; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 268.

⁵⁶ Odluka o rokovima za objelodanjivanje; Odluka po zahtjevu optuženog da se odrede rokovi za objelodanjivanje, 1. oktobar 2009. godine, par. 10; Odluka po drugom zahtjevu tužilaštva da se dokumentacija sa sjednica skupštine Republike Srpske prihvati bez posredstva svjedoka (Dalje u tekstu: Odluka po drugom zahtjevu za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka), par. 5-7.

prihvatanje dokaza, koje uključuje mogućnost da izuzme dokaze ukoliko potreba da se obezbijedi pravično suđenje prema pravilu 89(D) uveliko odnosi prevagu nad dokaznom vrijednošću tih dokaza.⁵⁷ U skladu s “Nalogom u vezi s procedurom za vođenje sudskog postupka”, koji je Vijeće izdalo 8. oktobra 2009. godine, (dalje u tekstu: Nalog), strana u postupku koja traži prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka mora:

(i) dati kratak opis dokumenta za koji traži da bude uvršten u spis; (ii) jasno naznačiti relevantnost i dokaznu vrijednost svakog dokumenta; (iii) objasniti kako se taj dokument uklapa u tezu te strane, i (iv) navesti pokazatelje autentičnosti tog dokumenta.⁵⁸

III. Diskusija

A. Dvadeset drugi zahtjev

25. Pošto je pregledalo Materijal vezan za Ravea, Vijeće smatra da se radi o izjavama koje spadaju u djelokrug pravila 66(A)(ii) Pravidnika.⁵⁹ Prema tome, trebalo ih je objelodaniti u skladu s rokom koji je pretpretresni sudija odredio za 7. maj 2009. godine. Materijal vezan za Ravea nosi datum 30. avgust 1995. odnosno 3. oktobar 1995. godine i optuženom je objelodanjen tek 6. oktobra 2010. godine. Tužilaštvo nije objasnilo kad je došlo u posjed tog materijala. U svjetlu toga, Vijeće smatra da je primjereno pretpostaviti da je tužilaštvo posjedovalo Materijal vezan za Ravea prije roka određenog za 7. maj 2009. godine, tako da će dalje postupati uz tu pretpostavku.

26. Vijeće potvrđuje da se u Obavještenju o postupanju tužilaštva pominje materijal koji nije mogao biti objelodanjen do 1. oktobra 2010. godine, što je bio rok za okončanje provođenja dodatnih mjera radi identifikovanja i objelodanjivanja sveg preostalog materijala koji podliježe pravilu 66(A)(ii), jer je čekalo saglasnost propisanu pravilom 70, tako da je objelodanjivanje Materijala vezanog za Ravea zavisilo od saglasnosti relevantnog davaoca materijala na osnovu pravila 70.⁶⁰ Dana 26. avgusta 2010. godine Vijeće je jasno naložilo tužilaštvu da do 1. oktobra 2010. godine okonča “sve pretrage i objelodanjivanje nakon njih”

⁵⁷ Odluka po drugom zahtjevu za prihvatanje dokaza bez posredstva svjedoka, par. 6.

⁵⁸ Nalog, Dodatak A, Dio VII, par. R.

⁵⁹ *Tužilac protiv Blaškića*, predmet br. IT-95-14-A, Odluka po zahtjevu žalioaca za dostavu materijala, za suspenziju odnosno izmjenu rasporeda podnošenja podnesaka, te po dodatnim podnescima, 26. septembar 2000. godine, par. 15.

⁶⁰ Pri ocjeni da li Materijal vezan za Ravea podliježe zaštiti predviđenoj pravilom 70(B), Vijeće se samo treba uvjeriti da je on zapravo dostavljen na povjerljivoj osnovi: Odluka u vezi s tumačenjem pravila 70, par. 29.

svog preostalog materijala koji podliježe pravilu 66(A)(ii).⁶¹ Stoga je tužilaštvo bilo dužno da, čim je utvrđeno da Materijal vezan za Ravea nije blagovremeno objelodanjen, hitno pribavi saglasnost na osnovu pravila 70 kako bi taj materijal bio dostavljen optuženom do 1. oktobra 2010. godine. Međutim, Vijeće prihvata argument da je tužilaštvo zatražilo i pribavilo saglasnost za objelodanjivanje Materijala vezanog za Ravea neposredno nakon što ga je otkrilo.

27. Međutim, to nije opravdanje za to što relevantni dokumenti nisu odmah indetifikovani i što nije zatražena saglasnost kako bi oni bili objelodanjeni u roku određenom za maj 2009. godine. I samo tužilaštvo priznaje da zbog njegovog previda Materijal vezan za Ravea nije ranije objelodanjen.⁶² Vijeće stoga konstatuje da je tužilaštvo prekršilo pravilo 66(A)(ii) jer nije objelodanilo Materijal vezan za Ravea u roku koji je odredio pretpretresni sudija.

28. Nakon što je razmotrilo dužinu Materijala vezanog za Ravea i vrijeme kojim optuženi raspolaže za njihovo pregledanje prije nego što relevantni svjedoci budu pozvani da svjedoče, Vijeće se nije uvjerilo da je optuženom nanesena šteta njihovim kasnim objelodanjivanjem. Vijeće podsjeća da, u skladu s pravilom 89(D), “može izuzeti dokaz ako potreba da se osigura pravično suđenje uveliko nadmašuje njegovu dokaznu vrijednost”. Iz toga slijedi da, pošto nije pokazano da je nanesena šteta, nema opravdanja za izuzimanje dokaza ovog svjedoka.

B. Dvadeset četvrti zahtjev

29. U Vanceovom memorandumu govori se o nizu sastanaka održanih u Beogradu i Sarajevu 4. i 5. marta 1992. godine. On sadrži odjeljak o sastancima održanim u cilju diskusije o tadašnjim napetostima u Bosni i Hercegovini i u njemu je zabilježeno da je optuženi “porekao bilo kakvu umiješanost u podizanje barikada prošlog ponedjeljka koje su potpuno paralisale Sarajevo”.⁶³ Vijeće se uvjerilo da ova izjava, koja ukazuje na to da je optuženi prvom prilikom porekao odgovornost, posmatrana zajedno s drugim dokazima koji pokazuju da on nije bio umješšan u podizanje barikada u Sarajevu, može biti oslobađajuće prirode te da mu je stoga trebala biti objelodanjena “što je prije moguće”, u skladu s pravilom 68.

⁶¹ Odluka po devetom i desetom zahtjevu, par. 23.

⁶² Odgovor na dvadeset drugi zahtjev, par. 2.

⁶³ Dvadeset četvrti zahtjev, Dodatak A. str. 2.

30. Vanceov memorandum nosi datum 5. mart 1992. godine, a objelodanjen je optuženom tek 8. oktobra 2010. godine. Tužilaštvo ni u slučaju ovog dokumenta nije navelo kada je došlo u njegov posjed. S obzirom na to da tužilaštvo nije iznijelo takvo objašnjenje, kao i na datum Vanceovog memoranduma, Vijeće smatra da je primjereno pretpostaviti da on nije odskora u posjedu tužilaštva, i dalje će postupati pod tom pretpostavkom.

31. Mada je Vijeće svjesno tereta koji tužilaštvo snosi uslijed višestrukih zahtjeva optuženog na osnovu pravila 66(B), obaveza objelodanjivanja potencijalno oslobađajućeg materijala na osnovu pravila 68 ne zavisi od tog tereta i Vijeće ne prihvata da postupanje po zahtjevima na osnovu pravila 66(B) predstavlja zadovoljavajuće objašnjenje za kašnjenje u objelodanjivanju materijala na osnovu pravila 68. Imajući u vidu da je od trenutka kad je tužilaštvo došlo u posjed Vanceovog memoranduma pa do njegovog objelodanjivanja optuženom prošlo više mjeseci, ako ne i godina, Vijeće smatra da on nije objelodanjen “što je prije moguće” i da je, stoga, tužilaštvo prekršilo svoju obavezu iz pravila 68 u vezi s tim.

32. Zbog tog zakasnjelog objelodanjivanja optuženi se nije mogao pozvati na Vanceov memorandum tokom unakrsnog ispitivanja svjedoka Okuna i Doylea. Međutim, pošto je proučilo Vanceov memorandum i sadržaj svjedočenja Okuna i Doylea, Vijeće se nije uvjerilo da je sadržaj Vanceovog memoranduma od tolikog značaja da je njegovo kasno objelodanjivanje štetno uticalo na unakrsno ispitivanje tih svjedoka ili na unakrsno ispitivanje od strane optuženog uopšte, kao ni na njegovu ukupnu strategiju odbrane.

33. Ipak, Vijeće je veoma uznemireno zbog stalnog kršenja obaveza objelodanjivanja iz pravila 66(A)(ii) i 68 od strane tužilaštva i kumulativnih posljedica tog kršenja. Bez obzira na trajnost obaveze tužilaštva da identifikuje i objelodani potencijalno oslobađajući materijal na osnovu pravila 68, Vijeće je već istaklo da “bi ovaj postupak sada trebalo da bude zaključen i da bi sav materijal na osnovu pravila 68 *koji je u posjedu tužilaštva* trebao da bude objelodanjen optuženom”.⁶⁴ Vijeće je uputilo tužilaštvo da ubrza potragu za oslobađajućim materijalom sadržanim u njegovim zbirkama dokaznog materijala.⁶⁵ Stav tužilaštva da “se pretrage na osnovu pravila 68 po kriterijumu imena svjedoka nužno moraju obavljati

⁶⁴ Odluka po trećem, četvrtom, petom i šestom zahtjevu optuženog da se utvrdi kršenje objelodanjivanja i mjere za njihovo otklanjanje, par. 25 (dalje u tekstu: Odluka po zahtjevima broj 3-6) (naglasak dodat).

⁶⁵ Odluka o rokovima za objelodanjivanje, 1. oktobar 2009. godine, par. 20.

neposredno prije svjedočenja dotičnog svjedoka”⁶⁶ nije u skladu s odlukom Vijeća da je objelodanjivanje sveg materijala na osnovu pravila 68, uz izuzetak novog materijala ili materijala koji je tužilaštvo tek nedavno pregledalo, trebalo biti okončano.

34. Što se tiče zahtjeva optuženog za uvrštavanje Vanceovog memoranduma u dokazni spis bez posredstva svjedoka, Vijeće se uvjerilo da je, kad je riječ o saznanjima i postupcima optuženog u vezi s tenzijama u Bosni i Hercegovini i Sarajevu i okolini nakon referendumu održanog u aprilu 1992. godine, taj memorandum relevantan i ima dokaznu vrijednost u odnosu na njegov predmet. Međutim, kao što je jasno navedeno u Nalogu, strana u postupku koja predlaže prihvatanje nekog dokaza bez posredstva svjedoka dužna je objasniti kako se on uklapa u njenu tezu.⁶⁷ Taj uslov je drugačiji i opsežniji od opisivanja relevantnosti i dokazne vrijednosti dokumenta u odnosu na tezu u cijelosti i on je od osnovnog značaja za obezbjeđivanje da dokumenti budu valjano smješteni u kontekst. Vijeće se nije uvjerilo da je optuženi u ovom slučaju zadovoljio taj kriterijum, pa će stoga odbiti uvrštavanje Vanceovog memoranduma u dokazni spis u ovoj fazi. Vijeće napominje da to ne sprečava optuženog da Vanceov memorandum ponudi u sudnici putem odgovarajućeg svjedoka ili kasnije, putem novog zahtjeva za prihvatanje bez posredstva svjedoka.

C. Dvadeset šesti zahtjev

35. Nakon što je proučilo četiri primjera navedena u Dvadeset šestom zahtjevu, Vijeće konstatuje da su bar neki od Dodatnih materijala potencijalno oslobađajuće prirode. To znači da su ti dokumenti trebali biti objelodanjani optuženom “što je prije moguće” u skladu s pravilom 68. Po svemu sudeći, objelodanjivanje sveg tog materijala na osnovu pravila 68 zaista potvrđuje da je on potencijalno oslobađajuće prirode. U Odluci po sedamnaestom zahtjevu Vijeće je već potvrdilo da su zbog fragmentarne prirode Materijala s *hard drive*-a njegove pretrage, indeksiranje i objelodanjivanje od strane tužilaštva nužno bili odgođeni.⁶⁸ Međutim, iako su Vijeće i optuženi stekli utisak da je pregled i objelodanjivanje Materijala s *hard drive*-a okončano do 31. avgusta 2010. godine, tužilaštvo je objasnilo da je u tom trenutku taj postupak i dalje bio u toku.

⁶⁶ Odgovor na dvadeset teći i dvadeset četvrti zahtjev, par. 8.

⁶⁷ V. Odluka po zahtjevu tužilaštva da se dokumentacija sa sjednica Skupštine Republike Srpske prihvati bez posredstva svjedoka, 22. juli 2010. godine, par. 11; Odluka po prvom zahtjevu tužilaštva za prihvatanje dokaznih predmeta bez posredstva svjedoka, 13. april 2010. godine, par. 15.

⁶⁸ Odluka po sedamnaestom zahtjevu, par. 21.

36. Vijeće prihvata da se od tužilaštva “ne može očekivati da objelodani materijal koji – uprkos svim naporima - nije uspjelo da pregleda i ocijeni”.⁶⁹ Pri ocjeni da li je tužilaštvo uložilo dovoljne napore, Vijeće će razmotriti da li je ono “predugo čekalo prije nego što je objelodanilo taj materijal [a da] za to kašnjenje nije dalo prihvatljivo objašnjenje”.⁷⁰

37. Materijal s *hard drive*-a dostavio je 9. marta 2010. godine MUP Srbije Kancelariji MKSJ u Beogradu i taj materijal je stigao u Haag 23. marta 2010. godine. Prva tura dokumenata iz Materijala s *hard drive*-a objelodanjena je optuženom 31. avgusta 2010. godine, a Dodatni materijal objelodanjen mu je u dvije ture, 13. oktobra i 22. oktobra 2010. godine. Tužilaštvo je bilo prisiljeno da primijeni dodatni protokol pregleda kako bi razmotrilo i izolovalo materijal koji potencijalno podliježe privilegijama odbrane, identifikovan u više od 10.000 dokumenata koje sadrži Materijal s *hard drive*-a. Pored toga, izuzetna fragmentiranost dokumenata, čija je svaka stranica bila sačuvana kao poseban dokument, odužila je pregled i objelodanjivanje Materijala s *hard drive*-a od strane tužilaštva. Vijeće smatra da je odgađanje od dva mjeseca, koliko je proteklo od objelodanjivanja prve ture Materijala s *hard drive*-a do okončanja objelodanjivanja sveg tog materijala krajem oktobra 2010. godine, zadovoljavajuće objašnjeno tehničkim procesima kroz koje je tužilaštvo moralo proći tokom pregleda, reformatiranja i indeksiranja materijala. Vijeće se uvjerilo da je od 31. avgusta 2010. godine tužilaštvo postupalo u dobroj vjeri i da je preduzelo sve razumne korake kako bi obezbijedilo da Dodatni materijal što je prije moguće bude objelodanjen optuženom. Vijeće stoga smatra da, bez obzira na znatno odgađanje od prijema Dodatnog materijala do njegovog objelodanjivanja optuženom, tužilaštvo nije prekršilo pravilo 68 kad je riječ o tim dokumentima.

38. Međutim, Vijeće smatra da bi bilo bolje da tužilaštvo obavještava optuženog i Vijeće svaki put kad dođe u posjed neke veće zbirke koja sadrži potencijalno oslobađajući materijal. Iako tužilaštvo možda neće biti u mogućnosti da takav materijal objelodani optuženom sve dok ga sveg ne obradi i pregleda, optuženi će na taj način bar biti obaviješten o postojanju i opštem sadržaju tog materijala.

⁶⁹ *Tužilac protiv Krstića*, predmet br. IT-98-33-A, Drugostepena presuda, 19. april 2004. godine, par. 197 (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*); Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 274-275.

⁷⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 197; Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 209.

D. Odgoda postupka

39. Vijeće je nedavno istaklo da je “energično preduzelo korake kako bi zaštitilo prava optuženog na pravično suđenje”, uključujući nalog tužilaštvu da primijeni dodatne mjere kako bi prekinulo obrazac kršenja obaveza objelodanjivanja i obezbijedilo “optuženom [...] dovoljno vremena da pregleda objelodanjene materijale i da ih, po potrebi, uklopi u svoju strategiju odbrane i unakrsno ispitivanje relevantnih svjedoka”⁷¹ To je uključivalo nalog da niko od svjedoka na koje je uticalo zakasnjelo objelodanjivanje materijala na osnovu pravila 66(A)(ii) ne može biti pozvan na svjedočenje prije 31. januara 2010. godine kako bi se osiguralo da optuženi ima dovoljno vremena da pregleda taj nedavno objelodanjeni materijal.

40. Vijeće je ranije konstatovalo da optuženi nema “pravo da prije početka suđenja pregleda *sav* materijal na osnovu pravila 68 koji mu je objelodanjen, iako je očito da taj materijal treba da mu se objelodani čim ga tužilaštvo otkrije, kao i da optuženi može od Pretresnog vijeća tražiti odgovarajuće pravno sredstvo ukoliko mu se materijal na osnovu pravila 68 dostavi kratko prije ili tokom suđenja, a koji utiče na njegovo unakrsno ispitivanje ili ispitivanje svjedoka”.⁷² Iz toga slijedi da nije neophodno odgađati suđenje kad god optuženi dobije novi materijal na osnovu pravila 68 i da on, kao i svaki branilac koji zastupa neku optuženu osobu na ovom Međunarodnom sudu, mora biti sposoban da kontinuirano pregleda novodobijeni materijal na osnovu pravila 68 kao dio svojih tekućih priprema za suđenje. Međutim, s obzirom na sam obim Dodatnog materijala, Vijeće je 2. novembra 2010. godine izdalo usmeni nalog u kojem je iznijelo stav da je privremeno odgađanje postupka u interesu pravde, kako bi se optuženom i njegovom timu omogućilo da veliku količinu potencijalno oslobađajućih dokumenata pregledaju i inkorporiraju u “njegovo unakrsno ispitivanje svjedoka tužilaštva koje je u toku i u pripreme za izvođenje dokaza odbrane”.⁷³

41. Pri donošenju odluke o odgađanju postupka Vijeće je uzelo u obzir i “veliki broj kršenja” obaveza objelodanjivanja predviđenih pravilima 66(A)(ii) i 68 Pravilnika od strane tužilaštva koja su dotad utvrđena u ovom predmetu.⁷⁴ Vijeće podsjeća da je prije toga već donijelo devet odluka po zahtjevima optuženog vezanim za kršenje obaveza objelodanjivanja

⁷¹ Odluka po zahtjevima optuženog broj 18-21 u vezi s kršenjem obaveze objelodanjivanja, 2. novembar 2010. godine, par. 42-43 (dalje u tekstu: Odluka po zahtjevima broj 18-21).

⁷² Odluka po zahtjevu optuženog za odgađanje suđenja, 26. februar 2010. godine, par. 33.

⁷³ 3. novembar 2010. godine, T. 8907.

⁷⁴ 3. novembar 2010. godine, T. 8907-8908.

i da je konstatovalo da je kršenje obaveza objelodanjivanja dokazano u vezi s više dokumenata na koje se odnosi 18 zahtjeva od njihovog ukupnog broja. Imajući to na umu, Vijeće je bilo mišljenja da, “mada se u vezi s pojedinačnim dokumentima može reći da njihovo zakasnjelo objelodanjivanje optuženom nije nanijelo štetu, Vijeće je sve više zabrinuto zbog potencijalno kumulativnog efekta takvog kasnog objelodanjivanja”.⁷⁵ Iz tog razloga i s obzirom na obimnost Dodatnog materijala koji je nedavno objelodanjen optuženom, Vijeće je zaključilo da je odgađanje u trajanju od jednog mjeseca u opštem interesu pravde.

42. Vijeće je nedavno istaklo da obaveze objelodanjivanja tužilaštva u pretpretresnoj fazi obuhvataju i objelodanjivanje sveg materijala na osnovu pravila 66(A)(ii) koji se odnosi na svjedoke na osnovu pravila 92bis, “rezervne” svjedoke i svjedoke koji su pozvani prije nego što je tužilaštvo provelo “dodatne mjere”.⁷⁶ Prema tome, tužilaštvo je bilo dužno da sav materijal na osnovu pravila 66(A)(ii) vezan za te svjedoke dostavi do 1. oktobra 2010. godine, što je rok koji je Vijeće odredilo za okončanje svih dodatnih pretraga i objelodanjivanje preostalog materijala na osnovu pravila 66(A)(ii). Pošto tužilaštvo nije ocijenilo količinu i obim svojih obaveza objelodanjivanja prema pravilu 66(A)(ii), te stoga nije objelodanilo taj materijal do 1. oktobra 2010. godine, Vijeće mu je naložilo da taj materijal pretraži i objelodani do 30. novembra 2010. godine.⁷⁷ Veće neće mijenjati taj rok ali, s obzirom na nedavno odgađanje postupka, očekuje da će vrijeme koje tužilaštvu bude na raspolaganju uslijed tog odgađanja ono iskoristiti kako bi ubrzalo svoje pretrage i objelodanjivanje tog materijala optuženom. Vijeće takođe podstiče optuženog da to odgađanje upotrebi za pregled eventualnog materijala na osnovu pravila 66(A)(ii) koji mu eventualno bude objelodanjen tokom tog perioda.

43. Vijeće je veoma uznemireno zbog načina na koji je tužilaštvo dosad vršilo objelodanjivanje u ovom predmetu, kako u pretpretresnoj, tako i u pretresnoj fazi. Vijeće podsjeća tužilaštvo da je količina materijala koji treba objelodaniti vezana za obim i složenost njegove teze, koju je ono samo razradilo. U pretpretresnoj fazi, Vijeće je podstaklo tužilaštvo da ozbiljno razmotri mogućnost smanjenja obima optužnice ili dijeljenja teze na

⁷⁵ 3. novembar 2010. godine, T. 8908.

⁷⁶ Odluka po zahtjevima broj 18-21, par. 35, 37-38.

⁷⁷ Odluka po zahtjevima broj 18-21, par. 39.

odvojene segmente. Tužilaštvo jeste odlučilo da u vezi s izvjesnim mjestima zločina i incidentima ne izvede dokaze na suđenju, ali time nije značajnije smanjen ukupan obim teze. Štaviše, u ovoj fazi rada Međunarodnog suda Vijeće bi očekivalo da procedure koje se u tužilaštvu primjenjuju radi obezbjeđivanja apsolutnog poštovanja obaveza objelodanjivanja u svim predmetima funkcionišu efikasno i primjereno, a ne na nezadovoljavajući način kao što je evidentno u ovom predmetu. Vijeće je uvjeren da će i tužilac i njegovi službenici dati sve od sebe da obezbijede da tok ovog suđenja ne bude dalje ometan kasnim objelodanjivanjem.

IV. Dispozitiv

44. Iz gorenavedenih razloga, Pretresno vijeće prima na znanje kršenja objelodanjivanja navedena gore u tekstu i, u skladu s pravilima 54, 66(A)(ii), 68 i 68*bis*, ovim **DJELIMIČNO ODOBRAVA** Zahtjeve i:

- a) **NALAŽE** da, uz izuzetak novog materijala ili materijala koji je tužilaštvo nedavno dobilo, pretrage i objelodanjivanje potencijalno oslobađajućeg materijala na osnovu pravila 68 budu okončani do 17. decembra 2010. godine;
- b) **NALAŽE** tužilaštvu da obavijesti optuženog ukoliko dođe u posjed bilo kakve dalje zbirke dokumenata koja bi mogla sadržati potencijalno oslobađajući materijal;
- c) **ODBIJA** Zahtjeve u svim drugim aspektima.

Sastavljeno na engleskom i francuskom, pri čemu je mjerodavan tekst na engleskom.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 11. novembra 2010. godine,
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]